

ut præsens eum, qui sic operatus est, tradere hujusmodi satanæ, ut expendit August. l. 3 contra Epistolam Par., cap. 1; de virga autem directionis ait idem Paul. loquens de Episcopis Actor. 20: Quos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam Dei; et ad subditos fideles ait Heb. 13: Obedite prepositis vestris, et subjacete illis. Denique 1 ad Timoth. 5, sic ait: Adversus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus. In quibus verbis supponit esse in Ecclesia iudicium proprium et tribunal, ex quo etiam potestas legislativa colligi facile potest. Verba etiam illa, quatenus constituunt talem formam servandam in iudicio presbyteri, legem a Paulo latam continent. Item quod in eadem Epist. c. 3 dicit: Oportet Episcopum esse unius uxoris virum, legem apostolicam continet de irregularitate bigamiæ, ut est constans apud omnes.

5. Tertio constat hæc veritas ex Ecclesiæ traditione et consuetudine, quam ex Conciliis et Pontificibus statim ostendam. Ex Patribus videri potest Clemens Rom. Epist. 1 ad Jacobum fratrem Domini, ad finem; B. Ignatius, Epistol. 6 ad Magnesian., circa initium, et in Epistol. ad Trallian.; Hieronymus, Epist. ad Rusticum Monachum; Origenes hom. 20 in Lucam; Cyprian., lib. 1, Epist. 3, Epist. 4; alias Epist. 55 et 58: Epiphani., hæres. 21; Leo, serm. 2 de Jujun.; Chrysost., Hom. 83 in Matth., et Epist. 1 ad Innocent. et Hom. 70 ad Populum; Augustin., serm. 42 et 46 de Verbis Domini, et Epistol. 76 ad Casulanum; Bernard. lib. de Præcepto et dispensat. Ratio denique manifesta est, quia Ecclesia est una tanquam unum corpus Christi mysticum, ut ex Scripturis et ex Symbolo suppono: ergo cum a Deo sit constituta, perfecte, et ordinate instituta est, juxta illud ad Rom. 13: Quæ a Deo sunt, ordinata sunt; non esset autem recte instituta, nisi haberet potestatem proportionatam, qua regeretur et gubernaretur, ut a fortiori constat ex dictis supra in simili de politica communitate: esset enim corpus sine capite, et multitudo sine ordine, quæ non potest non esse confusa. Et ita ad hoc propositum dixit Leo Papa Epist. 85, alias 87: In domo Dei nihil inordinatum esse debet, referturque in cap. Miramur, dist. 61: ergo est in Ecclesia spiritualis principatus ad quem pertineat Ecclesiæ gubernatio in spiritualibus: ergo est etiam in eo principatu potestas præcipiendi. Probat hæc ultima consequentia, quia impossibile est intelligere principatum, et potes-

tatem gubernandi sine potestate præcipiendi; quia inutilis esset gubernatio, nisi esset necessitas obediendi. Quia vero lex aliquid addit supra præceptum, ut de propria lege id ostendamus, secundam assertionem addemus.

6. *Secunda conclusio.*—Dico ergo secundo: potestas hæc vere et proprie legislativa est. Hæc assertio est æque certa ac præcedens; nam ex eisdem principiis constat, et sequitur ex illa manifeste, quia potestas legislativa nihil aliud requirit quam potestatem directivam et coactivam ordinariam, ac de se perpetuam supra communitatem aliquam perfectam: hæc autem omnia in dicta potestate inveniuntur, ut facile constabit applicando quæ adduximus. Item gubernatio perfecta talis communitatis debet fieri per leges, ut supra ostensum est; sed hæc est potestas gubernativa perfecta; ergo. Item potestas, quæ potest talia præcepta ponere ut durent, etiamsi persona præcipiens moriatur, est legislativa, ut constat ex dictis in l. 1; sed talis est potestas gubernativa Ecclesiæ; ergo. Minor probatur, tum quia est nobilior quam potestas civilis, et civilis hoc habet, ut dictum est; tum etiam quia illa potestas talis est ut non moriatur, etiamsi moriatur persona quæ illam habet; præceptum autem si feratur juxta efficaciam potestatis, imitatur illam in duratione; tum denique quia Christus, cujus vicem gerunt qui hanc potestatem administrant, semper vivit, et ideo potestas non deficit, licet Vicarius Christi moriatur; et simili ratione leges ejus semper permanent, donec revocentur. Tandem hæc assertio evidenter confirmatur ex usu, sicut præcedens. Nam Apostoli, per potestatem illam quam habebant ad gubernandam Ecclesiam, leges tulerunt, Actor. 15, ut satis declaratum est. Quæ ex parte confirmatæ sunt, et censuris munitæ in canon. 62 Apost., ut bene expendit ibi Turrec. l. 1 pro Canon. Apostol., cap. 5, et lib. 6, in Const. Apost. Clem., c. 13, ubi auctoritate Patrum hoc confirmat, quibus additur Concil. Aurelianense II, capite 20; Chrysostom., Hom. 33 in Acta; Leo Papa, Epistol. 79, c. 5; Augustin., Epist. 15. Aliud exemplum est de præcepto quod bigamus non ordinetur, quod latum creditur a Paulo 1 ad Timoth. 3, et ad Titum 1, et tradit Innoc. 1, Epist. 4, c. 2. Ut autem in materia de irregularitate latius diximus, præceptum illud divinum non est, sed humanum: unde et dispensationem admittit. Denique Paul. 1 ad Corinth. 7, distinguit quædam esse præcepta a Domino, quædam vero ab ipso Paulo. Atque similia

exempla multa habemus ex canonibus Apostolorum, et omnibus decretis quæ in jure canonico, et in omnibus conciliis habentur, quæ nunc referre supervacaneum est.

7. *Tertia conclusio.*—Dico tertio: hæc potestas spiritualis et supernaturalis est. Quæ veritas est certa de fide, dummodo termini recte intelligantur. Est enim advertendum potestatem hanc non esse characterem aliquem, vel qualitatem, aut physicam entitatem inditam hominibus. Non enim datur hæc potestas per consecrationem aliquam ejus personæ cui confertur; nam, licet requirat vel supponat ordinem, non consistit in ipsa ordinatione, nec per eam datur, sed per electionem, vel deputationem voluntate hominis aut hominum factam, sive detur ab homine, tanquam a ministro Dei, sive immediate ab ipso Deo, ad præsentiam (ut sic dicam) electionis humanæ, de quo postea videbimus; et ratio est, quia potestas hæc jurisdictio quædam est, pertinens ad externum forum ecclesiasticum, et ideo data est a Christo Domino, juxta modum jurisdictioni accomodatam. Jurisdictio autem, sicut et dominium non consistit in qualitate physica, sed in jure et potestate morali; ita ergo data hæc est potestas: et ideo, quando spiritualis et supernaturalis dicitur, non est quærenda entitas aliqua ordinis angelici, sed ex fine, et mediis in quibus hæc potestas versatur, illas proprietates vel denominationes recipit. Sic ergo intellecta conclusio facile probari potest; nam finis hujus potestatis est æterna felicitas, et consequenter etiam hujus vitæ sanctitas, quæ maxime spirituales sunt et supernaturales: ergo potestas ipsa spiritualis et supernaturalis est. Major est Nicolai Papæ in Epist. ad Michaelem imperatorem, ubi inter alia inquit imperatores indigere ecclesiasticis legibus pro æterna vita. Habetur in cap. Cum ad verum, 96 dist., ubi multa alia decreta idem continent, præcipue cap. Duo sunt, et cap. Si imperator, ubi hæc potestas ad civilem comparatur, sicut anima ad corpus, sicut cœleste ad terrenum, æternum ad temporale. Idem sumitur ex cap. Solite, de Majorit. et obedient.

8. Et ratione patet, quia potestas Christi Domini præcipue ordinata est ad finem spirituales et supernaturales, propter quem in mundum venit, et ideo ipse dicebat: Regnum meum non est de hoc mundo; ergo etiam hæc potestas, quæ est participatio illius, ad eundem finem tendit, et propterea *clavis cælorum* appellatur, vel sub ea continetur. Idem argu-

mentum fieri potest ex parte mediorum, quæ sunt veluti objectum et effectus hujus potestatis: media enim sunt proportionata fini, et ideo ad finem prædictum spiritualia et supernaturalia media ordinantur. Potestas autem hæc circa hujusmodi media versatur, quæ possunt ad nonnulla capita reduci, scilicet ad veram de Deo cognitionem supernaturalem, verum cultum præcipue Sacramentorum et sacrificii, et ad res alias quæ per se pertinent ad honestos mores, et vitanda peccata hominum; tota autem hæc potestas in hac materia versatur, ut infra dicemus, et ex ipso usu satis constat: unde quatenus directiva est, ordinat hominem ad actiones maxime spirituales, et quatenus est coerciva, præcipue utitur gladio spirituali, spirituales poenas imponendo, ut in tom. de Cens. late tractatum est. Atque in tota hac doctrina conveniunt catholici auctores; præcipue videri possunt Victor., relect. 1 de Potest. ecclesiæ; Bellarm., libro 4 de Summo Pontifice, capite 15 et seq.; Salmeyron., tom. 4 in Evang., p. 3, tract. 12, ubi de hac materia erudite; Castro, lib. 1 de Leg. pœnal., cap. 4; Dried., l. 1 de Libert. Christian.; Medin., cod. de Pœnal., tract. 3, q. de Necessit. jejunii; Adrian., quodlib. 6; Anton. 3 p., tit. 22, et juris canonici interpretes in rubr. de Constit., præsertim in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, et in Decreto dist. 15 et 96.

9. *Satisfit argumentis oppositis.*—Ad primum igitur argumentum, sumptum ex comparatione legis veteris, quidquid sit de antecedente (de quo in capite sequenti dicendum est), negari potest consequentia. Est enim magna differentia inter veterem legem et novam; nam in illa lege Deus ipse non solum dederat præcepta legis naturæ vel gratiæ, ipsi gratiæ conaturalia; sed etiam dederat innumera præcepta positiva, præsertim judicialia et cærimonialia, et ideo in illa lege minus necessariæ erant leges positivæ, præsertim ad religionem pertinentes (quales sunt canonicæ), quia omnes cærimoniales erant hujusmodi, et illæ erant quamplurimæ. In lege autem gratiæ, Christus paucissima dedit per seipsum positiva præcepta, ut infra suo loco videbimus; sed hoc reliquit dispositioni suorum ministrorum, quos reliquit ut dispensatores mysteriorum Dei, ut ait Paul. 1 Cor. 4, qui, utens hac potestate, dicit in eadem Epist.: *Cætera autem cum venero disponam*; in principio laudat eos dicens: *Laudo vos, quod per omnia mei memores estis, et sicut tradidi vobis præcepta mea tenetis.* Hoc autem fecisse videtur Christus Dominus, tum

propter majorem perfectionem hujus legis, et majus lumen Spiritus Sancti ad bene convenienterque omnia disponendum, quod Vicario suo communicaturus erat; tum etiam quia Christi Ecclesia universalior est et diuturnior, quam Hebræorum populus. Ille enim populus in angulo terræ conclusus facile poterat eisdem legibus particularibus gubernari; Ecclesia vero, per universum orbem diffusa, licet in fide et ritibus substantialibus religionis conveniat, in reliquis accidentalibus varietatem admittit, quæ ad ejus pulchritudinem et amplitudinem pertinet, et ideo talium rerum dispositionem Christus suis ministris commisit. Deinde vero addimus etiam assumptum esse falsum, et loca Scripturæ explicabimus capite seq.; exempla vero Achaz et Manasse ineptissime ab hæreticis ad hanc causam afferuntur; nam uterque idolorum cultor fuit, et cultum illorum ac ritum gentium in templum introducere voluit, ut ex Scriptura evidenter constat, et late exponit Abul., d. cap. 16, q. 12, et cap. 23, quæst. 1, 3 et 6.

10. Ad secundum respondetur negando consequentiam et probationem ejus; non enim est simile de præceptis legis veteris et præceptis ecclesiasticis positivis; nam illa erant innumera pro toto populo, hæc autem pro universali Ecclesia solum sunt quatuor, vel quinque, quæ solum sunt determinationes quædam juris divini, moraliter necessariæ hominibus, ut patet de præcepto annuæ confessionis et communionis, de jejuniis, et festis diebus, ac solvendis decimis. Reliqua enim omnia vel pertinent ad particulares status, qui voluntarie ab hominibus sumuntur, vel ad ordinem judicialem. Præcepta item legis veteris, præsertim cæremonialia, erant figuræ futurorum, et ideo veniente veritate cessare debuerunt: erant etiam valde onerosa, et quasi carnalia, ut late Aug., lib. 19 contra Faustum. Præcepta autem ecclesiastica feruntur quatenus convenientia sunt ad bonos mores componendos, ut res sacræ cum debito honore fiant: consequenter vero interdum habent significationem moralem, quæ homines excitet ad virtutem et spem gloriæ, ut latius in 3 tom. de Cæremoniis ecclesiasticis tractavi. Augustinus autem diminue ibi citatur; nam ante illa verba hæc præmittit: *Omnia, quæ neque sanctorum Scripturarum auctoritatem continent, nec in Conciliis Episcoporum statuta inveniuntur, nec consuetudine universæ Ecclesiæ roborata sunt, ubi facultas fuerit rescanda existimo.* Ex quibus verbis evidenter constat August. admittere

ecclesiasticas leges, et statuta convenienti auctoritate lata; solum ergo suspectos habet peculiare ritus, vel consuetudines particularium locorum, quando non sunt sufficienti ratione et auctoritate fundatæ; non ergo agit de potestate, sed prudentem ejus usum requirit.

11. *Quomodo intelligendi sunt Patres qui sentire videntur contra prædictam potestatem.* Ad tertium, respondetur homines sua virtute non posse dirigere alios in finem supernaturalem, adjutos autem ab Spiritu Sancto, a quo habent potestatem, posse id præstare; et quamvis semper Deus sit qui per gratiam suam dat efficaciam et incrementum, tamen homines etiam possunt plantare et rigare, atque ita dirigere per leges in finem supernaturalem; et eadem ratione possunt per spirituales penas, vel alias congruentes eos cohibere a peccatis in ordine ad æternam salutem, quæ per peccata impeditur. Et quamvis humanæ coactiones vel coercitiones per se non possint mutare internam voluntatem, in qua peccatum proprie existit, nihilominus necessaria est hæc coactio; tum quia vexatio solet dare intellectum, tum etiam quia, sublata occasione, vel commoditate exercendi actum externum, multo facilius voluntas desistit ab interno affectu; tum denique quia ipsa exterior observatio ad bonum Ecclesiæ, et vitanda scandala et dissensiones, ac similia, necessaria est. Ideoque pastores Ecclesiæ utraque potestate directiva et coactiva utuntur, et non solum interiorem justitiam, sed etiam exteriorem honestatem, decentiam, et ornatum per suas leges procurant. Et juxta hæc intelligenda sunt aliqua, quæ hic ex Patribus objici solent, quæ omitto, quia difficultatem non habent; non enim negant potestatem pastorum Ecclesiæ ad præcipiendum et vindicandum, sed consulunt modum suavem illa utendi, et prudentem, ita ut præcipua cura sit de interiori correctione, quamvis exterior non sit omittenda. Et ita facile intelliges Chrysostom. lib. 2 de Sacerd., et alia quæ tractat Turrecrem., lib. 2 de Ecclesia, cap. 45 et 47.

CAPUT II.

AN HÆC POTESTAS SIT PROPRIA LEGIS GRATIÆ, VEL SIT ETIAM DE LEGE NATURÆ, ET FUERIT IN SCRIPTA.

1. *Ratio dubitandi.* — Ratio dubitandi est, quia Ecclesia antiquior est lege gratiæ, cœpit enim ab Abel, et perpetuo duravit; ergo sem-

per indignit hac potestate. Probatum consequentia, quia Ecclesia est, semperque fuit unum corpus mysticum, distinctum formaliter (ut sic dicam) a corpore politico, ordinatum, scilicet, ad diversum finem, nimirum felicitatem supernaturalem, et unitum diverso vinculo, scilicet, unitate fidei, et exercens diversas actiones, illas, scilicet, quæ pertinent ad cultum Dei et sanctificationem animæ; ergo semper indignit propria potestate, qua in his omnibus accommodate regeretur, alias non esset bene institutum, sed esset corpus truncum et confusum. In contrarium autem est, quia hæc potestas est supernaturalis, ut ostendimus, unde pendet ex supernaturali revelatione ut habeatur, et peculiari Spiritus sancti influxu ut exerceatur. Quod significaverunt Apostoli Actor. 15 dicentes: *Visum est Spiritui Sancto, et nobis;* non constat autem de tali revelatione et assistentia ante legem gratiæ; ergo. Accedit, quod hæc potestas pertinet ad claves: claves autem regni cœlorum sunt propriæ legis gratiæ, Matth. 16: ergo.

2. *Resolutio auctoris.* — Respondeo vestigium aliquod, seu participationem aliquam hujus potestatis ante legem gratiæ, atque adeo semper in Ecclesia fuisse; perfectam autem potestatem, prout nunc est in Ecclesia, propriam esse legis gratiæ, et a Christo Domino fuisse collatam. Hanc assertionem sumo ex communi sententia theologorum in materia de clavibus in 4, d. 18. Quam distinctius et copiosus tractavit Victor. relect. 1 de Potest. Ecclesiæ, quæst. 2 et 4. Ut autem singulas partes probemus, oportet discurrere per omnes status generis humani, præsertim legis naturæ, scriptæ, et gratiæ.

3. *Duplex consideratio legis naturæ.* — Circa legem ergo naturæ recolendum est quod sæpe dixi, spectari posse vel in ordine ad puram naturam, seu ad rationem naturalem nude sumptam, vel prout illuminatam lumine fidei. Priori modo intelligi potest in humano genere vestigium quoddam hujus potestatis, non quidem supernaturalis, ut per se notum est, quia natura ex se nihil supernaturale habet, sed naturalis cum quadam proportione ad hanc potestatem spiritualem. Quod ita declaro, quia natura hominis per se requirit veram Dei cognitionem intra ordinem naturæ, ut in eodem ordine suam perfectionem, et beatitudinem naturalem obtinere possit, cui cognitioni accedere debet cultus Deo debitus, ne incidatur in reprehensionem Pauli: *Qui cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorifica-*

verunt; ergo respublica humana etiam in pura natura spectata indigeret unione, et conformitate in hujusmodi cognitione, et cultu veri Dei; ergo indigeret etiam potestate, quæ illam gubernaret in ordine ad hunc finem, et præscriberet sacrificia, cæremonias, et alias circumstantias necessarias ad verum Dei cultum: ergo hæc potestas ex ipsa ratione naturali convenit hominibus, non minus, quam potestas politica; et confirmatur, nam in omni natione, etiam falsos deos colente, semper fuit potestas sacerdotalis vel pontificia distincta a regali, saltem in sua formali ratione potestatis moralis, licet non semper essent in distincta persona. De quo usu videri possunt multa apud Alexandrum ab Alexandro cum Tiraquello ibidem l. 2 Genialium dierum, cap. 8. Hæc autem generalis consuetudo declarat instinctum naturæ: ergo hinc multo magis invenitur circa cultum et cognitionem veri Dei, ad quem natura intrinsece et per se ordinatur.

4. Unde consequenter fit, ita esse sentendum de origine, et subjecto illius potestatis præcise sumptæ in eo gradu, sicut de potestate civili. Esset enim radicaliter a Deo, medio discursu rationis, et ex sola rei natura esset immediate in sola communitate perfecta, per illam vero conferri posset vel uni personæ, vel multis in unum congregatis, ut administraretur. Quæ omnia eisdem rationibus probanda sunt, quibus similia de potestate civili ostendimus; unde etiam fit potuisse hanc potestatem et civilem constitui in diversis personis, et in eadem pro arbitrio hominum, quia natura vel ratio nihil in hoc necessario determinat. Semper autem servatum videtur ab hominibus, ut, licet particulares magistratus civiles et sacerdotales diversis hominibus tribuerentur, quia varietas actionum illam distinctionem postulabat, nihilominus suprema potestas utriusque ordinis, præsertim quoad leges ferendas in uno principe collocaretur; et ita regibus et imperatoribus semper fuit tributa, vel subordinata hæc potestas in Romana urbe, et imperio, ut ex historiis constat; idemque de aliis communitatibus verisimile est, ut videbimus etiam in sequenti membro. Rationem vero attigit D. Thom. 1. 2, quæst. 99, art. 3, dicens, semper humanam rempublicam utentem sola potestate naturali habuisse curam divini cultus, et rerum omnium ad religionem pertinentium, in ordine ad communem pacem, et politicam gubernationem, et quia hic est finis regni potestatis, ideo cætera omnia ei subordinata fuisse. Ubi Cajetan. significat hoc